

ЗАСТОСУВАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ МЕТОДИК НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ТЕХНОЛОГІЙ

Постановка проблеми. Швидкоплинний розвиток інформатизованого суспільства вимагає інноваційних підходів, нестандартних рішень, креативності мислення, а, отже, творчої активності людини. Такими є вимоги сучасного суспільства до педагога, а особливо до вчителя технологічної освіти. Учителю технологій належить провідна роль, оскільки це особистість, котра за змістом професійної діяльності має володіти сукупністю якостей, які доступні небагатьом: він має уміти проектувати навчальний процес, поєднувати різні підходи до технології навчання, використовувати інноваційні системи навчання, здійснювати педагогічну рефлексію, тобто вирішувати творчі, проблемні завдання професійної педагогічної діяльності.

Школі необхідні не просто хороші вчителі, а вчителі-творці, вчителі-майстри, учителі-новатори. На цьому наголошували видатні педагоги Г. Ващенко, Я. Коменський, В. Сухомлинський, С. Русова, А. Макаренко, М. Монтессорі, К. Ушинський та інші.

Однак, через відсутність інноваційної творчої підготовки майбутнього вчителя, у процесі якої у систематизованому вигляді формується інноваційний підхід до освітнього процесу, знижується загальний результат їхньої підготовки у вищих навчальних закладах. Творча активність майбутнього вчителя дає йому змогу глибше усвідомити важливість педагогічної праці і свого професійного покликання, реально оцінити потенційні можливості, реалізувати творчі потреби, проаналізувати життєтворчий процес із позиції гуманістичних принципів, знайти новітні підходи до розв'язання старих проблем та суперечностей.

Аналіз останніх досліджень. Аналіз передового педагогічного досвіду викладання трудового навчання свідчить, що багато вчителів, які мають значний педагогічний стаж та досвід роботи у загальноосвітніх навчальних закладах, пропонують різні амбітні методи розвитку творчих здібностей та різні підходи до організації навчальної і трудової діяльності учнів. На розкриття сутності даної проблеми, наукових понять вказують у своїх дослідженнях відомі педагоги, психологи: Ж. Руссо, Я.А. Коменський, В. Петровський, М. Ханін, С. Шабалова, Г. Щукіна та інші. Про необхідність формування творчості у студентів писав П. Блонський: «Педагогіці неможливо навчити лише лекціями та книгами. Вони необхідні, але також необхідна ще у стінах педвишу практика, але не та, що копіює (така практика вбивча), а творча і свідома». Учений переконував, що нова школа – школа життя і творчості вчителя. Це переконання залишається актуальним і для сучасної школи, і для школи майбутнього.

Мета статті – показати важливість інноваційної підготовки майбутніх учителів технологій на сучасному етапі у вищих педагогічних навчальних закладах. В умовах постіндустріального суспільства, яке розвивається швидкими темпами, значну увагу треба приділяти й розвитку креативного мислення майбутнього вчителя технологій та створенню умов для його творчої діяльності. Усі ці обставини вимагають обґрунтованого вдосконалення професійної підготовки вчителя технологій, розвитку його умінь і навичок.

Виклад основного матеріалу. В умовах розвитку науково-технічного прогресу та сучасної виробничої сфери зростає потреба у висококваліфікованих фахівцях. Це зумовлює розробку нових підходів до змісту підготовки майбутніх фахівців усіх спеціальностей, у тому числі вчителів технологій. Важливим аспектом змісту підготовки майбутніх учителів технологій у вищих педагогічних навчальних закладах є формування у них творчого ставлення до праці. Творче ставлення до праці є однією з передумов розвитку особистості та ефективної участі її у суспільному виробництві.

Під впливом підвищеного інтересу до творчої ініціативи педагога вносяться суттєві

зміни в зміст, форми і методи викладання, організацію навчально-виховного процесу, широко використовується проблемне навчання, прийоми активізації розумової діяльності, творчий підхід до вирішення навчальних завдань, інтерактивні методи навчання.

Погляд на професійну підготовку майбутніх педагогів у сучасній педагогіці має різні аспекти. Так, О. Абдуліна, А. Піскунов та інші стверджують, що в основі підготовки майбутнього учителя лежить система загальнопедагогічних знань, умінь та навичок. В. Сафін вважає, що метою підготовки майбутнього педагога є формування у нього індивідуального, доцільного у теперішньому, і того, що може використовуватися у майбутньому, стилю творчого мислення, необхідного для перетворення чи створення світу речей, явищ, людських стосунків, необхідних для виховання творчої особистості учня.

Важливо сформувати у педагогів-практиків потреби у засвоєнні нового, наявність творчої ініціативи, забезпеченість науково-методичними матеріалами тощо.

В інноваційних умовах сучасної освіти вчитель найчастіше виступає у ролі організатора різноманітних видів діяльності та пізнання учня як компетентний консультант і помічник. Його професійні вміння мають спрямовуватися на контроль знань та умінь учнів, на діагностику їхніх можливостей, потреб, діяльності, особистісних якостей, пізнання, створення сприятливих умов для розвитку. Це значно складніше, ніж традиційна освіта.

На даному етапі очевидним стає те, що традиційна школа не встигає за сучасними темпами розвитку. Застарілі форми і методи роботи у загальноосвітніх навчальних закладах не спрацьовують. Тому значущою особливістю сучасної системи освіти є інноваційна діяльність навчальних закладів, спрямована на впровадження інноваційних педагогічних технологій навчання і виховання, розробку нового змісту навчального, навчально-методичного, науково-методичного забезпечення діяльності загальноосвітнього навчального закладу.

Метою професійної підготовки майбутнього педагога технологічної освіти є засвоєння предметних даних. В авторитарному стилі педагогічного управління переважає інформаційно-контролююча функція і, як наслідок, пригнічується ініціатива, особистий досвід, свобода творчої думки майбутнього педагога, домінує репродуктивний характер організації навчально-пізнавальної діяльності за зразком, що сприяє формуванню виконавчої форми діяльності.

Домінує єдина форма навчально-виховної взаємодії – наслідування, імітація, відповідність зразкам, одноманітність соціальних та міжособистісних взаємодій, переважає зовнішній контроль та оцінка результатів. Усе це знижує зацікавленість до професійної діяльності та рівень мотивації до творчої самореалізації у майбутній професії.

Пошук варіантів розв'язання протиріч, що склалися у традиційній технологічно-педагогічній освіті, вимагає переорієнтації від традиційних шляхів розвитку на інноваційних.

Під принципом інноваційності, який має пронизувати весь освітній процес, розуміється готовність студента до професійного становлення у суперечливому педагогічному просторі, компетенція подолання проблем, що виникають у сучасній школі та школі майбутнього.

Педагогічна інновація та значущість виступають як цільові орієнтири творчості і праці вчителя.

Під інноваційною активністю майбутнього вчителя технологічної освіти розкривається такий прояв соціальної активності, у процесі якого він виявляє особистісну творчість і сприяє перетворенню соціальних відносин, педагогічної взаємодії та професійної позиції тощо. Прояв інноваційної активності є можливим як у педагогічному середовищі, так і у різних сферах життєдіяльності і може виражатися у різних її формах.

Інноваційну активність майбутнього вчителя технологічної освіти в умовах оновлення професійної підготовки можна розглядати як якісну характеристику його

особистості, що свідчить про орієнтацію на творчість. А оскільки «вчителем школа стоїть», то очевидно, що новітня школа починається з творчого вчителя. Творча активність учителя започатковується у його інноваційній професійній підготовці.

Інноваційні технології, в яких домінують групові форми навчально-пізнавальної діяльності, максимально забезпечують не лише засвоєння матеріалу всіма школярами, але й сприяють інтелектуальному розвитку особистості, її самостійності, озброюють уміннями відповідально діяти у життєвих ситуаціях.

На жаль, цей вид діяльності не посів належного місця у шкільному навчальному процесі на уроках трудового навчання. Учителі лише епізодично вдаються до організації навчання учнів у групах і парах.

Основною причиною такого стану є неготовність їх до впровадження інтерактивних технологій у навчальний процес. На це вказують і дослідження А. Грітченка, який стверджує, що природа сучасної професійної діяльності вчителя технологій вимагає нового педагогічного мислення, ціннісними установками якого є пріоритет індивідуальності мислення над стандартною навчальною програмою, саморозвитку, самонавчання над уніфікованим засвоєнням, «передачею» знань.

Вже зараз зрозуміло, що вчитель не може оптимально використовувати інтерактивну технологію без спеціального навчання. Крім того, розповсюдження інтерактивного навчання неможливе без проходження кожним майбутнім учителем тренінгового навчання. Всі спроби самостійного чи лише теоретичного опанування технологіями «за книжками» або через навчання за допомогою непідготовлених розробників приводять студентів до викривлення ідей та втрати ефективності набутого досвіду. Адже навчання дає результат лише тоді, коли воно супроводжується не механічним запам'ятовуванням, а активною діяльністю. На це вказують О. Пометун, Л. Пироженко, Л. Виготський та інші.

Включаючи студентів у таку діяльність – потрібно пам'ятати, що основною ознакою інтерактивних технологій, як показує аналіз практики інтерактивної педагогічної взаємодії, є полілог.

В інтерактивному процесі комунікаційні зв'язки виникають не тільки між студентами і викладачем, а й між усіма студентами. Викладач у такому процесі стає рівноправним учасником навчальної діяльності. У студентів з'являється можливість поділитись своїми думками у межах певної навчальної теми, розповісти про свої висновки, вислухати думки викладача і своїх співгрупників. Так створюється ситуація успіху, свобода вибору. У процесі полілогу кожний учасник має свою індивідуальну думку з проблеми, що розглядається на занятті, та готовий її висловити.

Як показують педагогічні спостереження, організація навчальної діяльності на основі полілогу потребує інтеракції наступних умов:

- опанування майбутніми вчителями умінням слухати себе та інших, відтворювати почуте, пояснювати, ставити запитання, вступати у дискусію, відстоювати свою думку тощо;
- застосування викладачем принципів кооперативності у навчальному процесі;
- навчання через досвід, яке обов'язково містить його осмислення та застосування на практиці.

У моделюванні навчального процесу на заняттях з методики трудового навчання з цією метою ми використовуємо технології кооперативного і групового навчання. Кооперативне (групове) навчання відкриває для тих, що вчать, можливості співпраці зі своїми ровесниками, дає змогу реалізувати природне прагнення кожної людини до спілкування, сприяє досягненню ними вищих результатів засвоєння знань і формування вмінь.

Важливе значення, як показує досвід, у створенні умов для самовираження і самореалізації має вміння організації групової роботи на заняттях.

В цілому, для організації групової роботи викладачу потрібно розробити для майбутніх учителів картки з пізнавальними та проблемними завданнями, бібліографічний

та роздатковий матеріал.

Функція викладача у груповій навчальній діяльності студентів – забезпечувати активну позицію суб'єкта навчання, створювати комфортні умови для взаємонавчання і самореалізації особистості.

Групові технології можуть практикуватись на всіх етапах заняття методики трудового навчання; на початку заняття замість перевірки завдань самопідготовки шляхом опитування, відразу після викладу нового матеріалу, під час підбиття підсумків.

Так, на початку заняття «Проведення пробного уроку з трудового навчання», доречно використати технологію, яка має назву «Коло ідей», згідно з якою всі групи виконують одне й те саме завдання, що складається з кількох запитань. Коли малі групи завершують виконувати завдання, викладач опитує всі групи по черзі, доки вичерпаються ідеї. Можна запропонувати кожній групі записати думки. Далі розпочинається дискусія з проблемних питань теми.

Для розвитку навичок спілкування, вдосконалення вміння дискутувати й аргументувати свою думку ефективні технології інтерактивного навчання «Акваріум», «Навчаючись учусь» тощо.

У підсумку занять треба обговорювати роботу таких груп і оцінювати їх діяльність.

Завдання, які пропонуються для опрацювання у групах, потрібно розділити на три види: творчого, проблемно-пошукового, науково-дослідницького змісту. Адже для того, щоб майбутній фахівець досяг свого професійного визнання, він має навчитись застосовувати знання творчо, перебуваючи постійно у ситуації пошуку, вибору.

Висновки. Очевидно, що організована за описаною схемою навчальна діяльність студентів вирішує багато проблем: підвищує рівень комунікативності майбутніх учителів технологій, виробляє вміння вести діалог, дискусію, полілог, спонукає до наукових досліджень. У результаті чого у них виробляються вміння впровадження інтерактивних технологій у навчальному процесі.

Література:

1. Буянов П. Сучасні кваліфікаційні вимоги до підготовки вчителів трудового навчання/П. Буянов// Педагогіка і психологія професійної освіти. -2002. - №3. – с. 244-249.
2. Кирильчук Ю. Навчання майбутніх учителів трудового навчання інтерактивним технологіям. / Ю. Кирильчук// Трудова підготовка в закладах освіти. – 2011. - №7/8. С. 28-30.
3. Коваленко О. Стан методичної підготовки інженерів-педагогів і шляхи її вдосконалення// Проблеми освіти: наук. – метод. Зб.- К., 1998.-Випуск 12. – с. 54-59.
4. Саєнко Т. Інновації в професійній підготовці майбутніх вчителів технологічної освіти./ Т. Саєнко// Світ виховання. – 2007.- №6.- с.15-18.

У статті висвітлюється проблема навчання за допомогою інноваційних методик та їх впровадження на практиці. Розглядається групова форма навчання, як одна з найбільш ефективних методик, що сприяє формуванню у студентів уміння впроваджувати новітні технології у навчальному процесі, підвищує рівень комунікативності, а також виробляє вміння вести діалог.

Ключові слова: інноваційні методики навчання, творчий підхід, педагог, групова робота.

The article deals with the problem of training using innovative methods and their implementation in practice. Considered a form of group learning as one of the most effective methods, which contributes to students' ability to introduce new technologies in the educational process, enhances communicative, and also produces the ability to engage in dialogue.

Keywords: innovative teaching methods, creative, teacher, and group work.